



ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2014 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2014 г. парите в обращение¹ достигнаха 11 586.9 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на декември 2013 г. те нараснаха с 1 333.2 млн. лв., или 13.00%, докато през предходния едногодишен период (декември 2012 г. – декември 2013 г.) беше регистрирано нарастване от 703.8 млн. лв., или със 7.37%.



¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През четвъртото тримесечие парите в обращение са нараснали с 966.2 млн. лв., или с 9.10% в сравнение с края на третото тримесечие. Нарастването им е с 2.12 процентни пункта по-високо от достигнатия ръст през същия период на 2013 г. Увеличение на парите в обращение в рамките на разглеждания период беше регистрирано през ноември (2.42%) и декември (6.99%). По-високото търсене на банкноти и монети е характерно за този период на годината и е свързано с нарастване на потребността от налични пари през коледните и новогодишните празници.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2013	30.IX.2014	31.XII.2014	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	к.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	10 253.7	10 620.7	11 586.9	13.00%	9.10%
<i>Банкноти</i>	10 041.4	10 394.6	11 354.8	13.08%	9.24%
<i>Разменни монети</i>	205.9	219.6	225.5	9.49%	2.69%
<i>Възпоменателни монети</i>	6.4	6.6	6.6	4.48%	0.74%

В края на 2014 г. дялът на банкнотите в парите в обращение е 98.00%. През четвъртото тримесечие на годината той е нараснал с 0.13 процентни пункта в сравнение с дела, отчетен към края на предходното тримесечие. За едногодишен период нарастването е от 0.07 процентни пункта.

Към 31 декември 2014 г. дялът на разменните монети в парите в обращение е 1.94%. През четвъртото тримесечие той е намалял с 0.13 процентни пункта, а за едногодишен период е намалял с 0.07 процентни пункта.

В края на годината дялът на възпоменателните монети в парите в обращение е 0.06%, колкото беше и в края на 2013 г.

В изпълнение на монетната си програма за 2014 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през четвъртото тримесечие на 2014 г. Българската народна банка пусна в обращение сребърната възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване на тема „Цар Симеон Велики” от серията „Средновековни български владетели”. Монетата е с номинална стойност от 10 лева.

В края на 2014 г. средната по стойност банкнота в обращение е в размер на 28.63 лв., което представлява увеличение с 0.12 лв. спрямо края на третото тримесечие на 2014 г. За едногодишен период стойността ѝ е нараснала с 0.67 лв. или с 2.40%, в следствие на по-високия темп на нарастване в паричното обращение през годината на броя на купюрите от 50 и 100 лева, в сравнение с останалите купюри.

Средната по стойност разменна монета в обращение запазва стойността си от 0.13 лв., достигната в края на 2013 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на четвъртото тримесечие на 2014 г. в обращение са 396.7 млн. броя банкноти, които са с 32.1 млн. броя, или с 8.81% повече в сравнение с края на септември 2014 г. Прирастът на стойността им спрямо същия период е 9.24% (960.3 млн. лв.), като в края на годината общата стойност на банкнотите в обращение възлиза на 11 354.8 млн. лв.

За едногодишен период общият брой на банкнотите в обращение нарасна с 37.4 млн. броя (10.42%), а стойността им съответно с 1 313.4 млн. лв. (13.08%). Основен дял в годишното нарастване по стойност на банкнотите в обращение заемат купюрите от 100 и 50 лева.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения:

- намалява дялът на банкнотите от купюри 2, 5 и 50 лева, съответно с 0.06, 0.07 и 0.72 процентни пункта;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 10, 20 и 100 лева, съответно с 0.23, 0.42 и 0.20 процентни пункта.

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на 2014 г. е в размер на 3993.0 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.17%) в общата стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.75%.

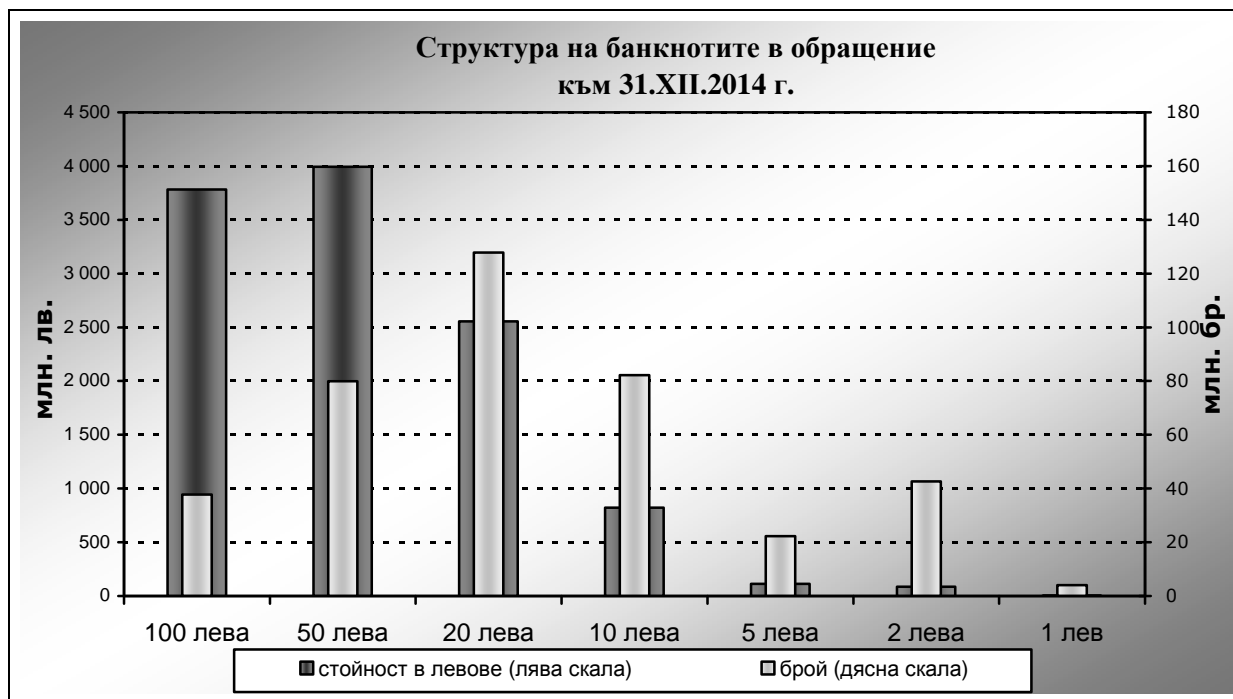
През разглеждания период в структурата по брой на банкнотите в обращение са настъпили следните изменения спрямо края на третото тримесечие на 2014 г.:

- намалява делът на купюрите от 2, 5 и 50 лева – съответно с 0.79, 0.35 и 0.33 процентни пункта;
- нараства делът на купюрите от 10, 20 и 100 лева – съответно с 0.74, 0.73 и 0.09 процентни пункта.

С най-голям дял в броя на банкнотите в обращение в края на 2014 г. е купюрата от 20 лева – 32.23%, като в края на 2014 г. в обращение са 127.8 млн. броя банкноти от тази купюра.

За едногодишен период делът на банкнотите в обращение по брой е нараснал при купюрите от 50 и 100 лева съответно с 0.66 и 0.40 процентни пункта. В края на декември 2014 г. броят на тези купюри в обращение им отрежда дялове, както следва: 50 лева – 20.13% и 100 лева – 9.54%.

За същия период е намалял делът на броя на банкнотите в обращение при купюрите от 2, 5, 10 и 20 лева, съответно с 0.42, 0.23, 0.25 и 0.06 процентни пункта. Дяловете на тези купюри в обращение в края на 2014 г. са съответно 10.75% за банкнотата от 2 лева, 5.63% за банкнотата от 5 лева, 20.71% за банкнотата от 10 лева и 32.23% за банкнотата от 20 лева.

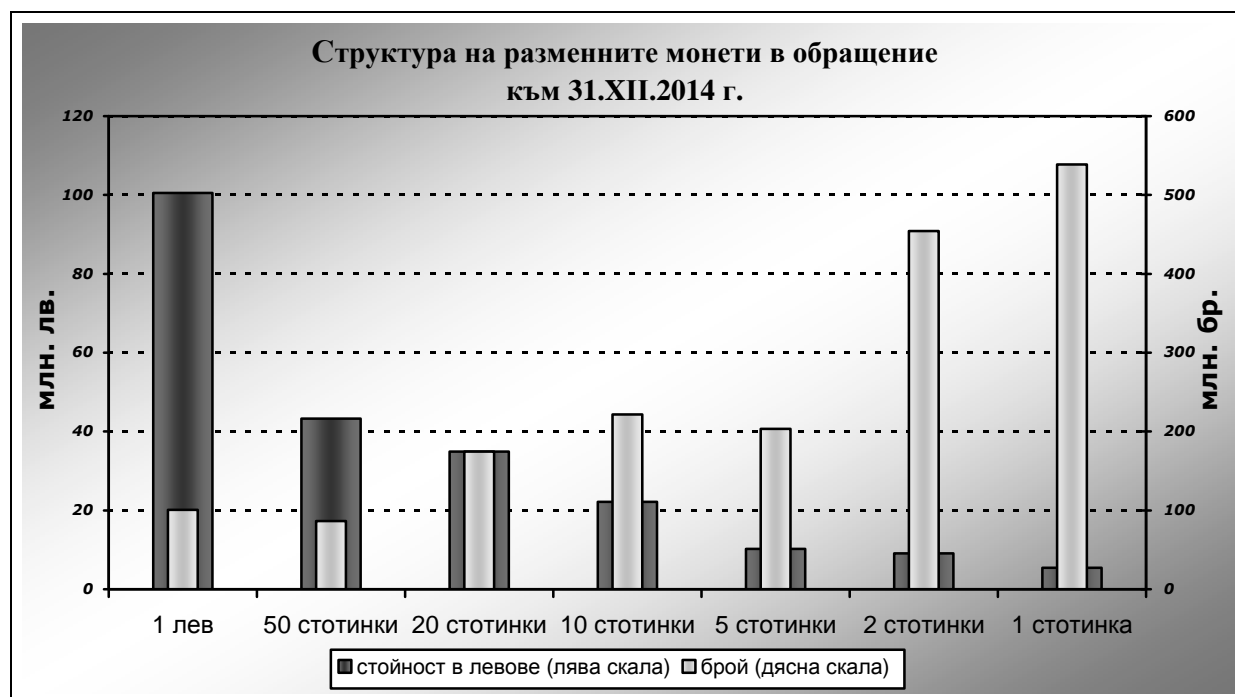


В края на декември 2014 г. общата стойност на разменните монети в обращение е 225.5 млн. лв. В края на четвъртото тримесечие на 2014 г. в обращение са 1 779.4 млн. броя разменни монети, които са с 44.9 млн. броя, или с 2.59% повече в сравнение с края на третото тримесечие. По отношение на стойността им нарастването спрямо края на предходното тримесечие е в размер на 5 917.4 млн. лв., или 2.69%. За едногодишен период прирастът им по брой е 152.7 млн. броя (9.39%), а по стойност е 19.5 млн. лв. (9.49%).

Продължава дългосрочната тенденция на постоянно нарастване на годишна база на общия брой на разменните монети в обращение, както и тази, с по-бърз темп в сравнение с останалите монети да нараства броят на монетите с ниска номинална стойност. За едногодишен период броят на разменните монети от 1 и 2 стотинки е нараснал съответно с 46.3 млн. броя и с 44.9 млн. броя, или 9.40% и 10.96%. Монетата от 1 лев също запазва високия си годишен ръст през последните години, като към края на 2014 г. спрямо края на 2013 г. броят им в обращение нараства с 10.64%. Нарастването на годишна база при останалите монети е в границите от 7.88% за монетите от 20 стотинки и до 8.92% при монетите от 50 стотинки.

В края на декември 2014 г. дяловете на монетите от 2, 5 и 50 стотинки, както и на 1 лев, в общия брой монети в обращение са нараснали в сравнение с края на септември, съответно с 0.09, 0.01, 0.01 и 0.02 процентни пункта. Спрямо същия период при монетите

от 1, 10 и 20 стотинки е отбелязано намаление на дяловете им в интервала от 0.02 до 0.09 процентни пункта .



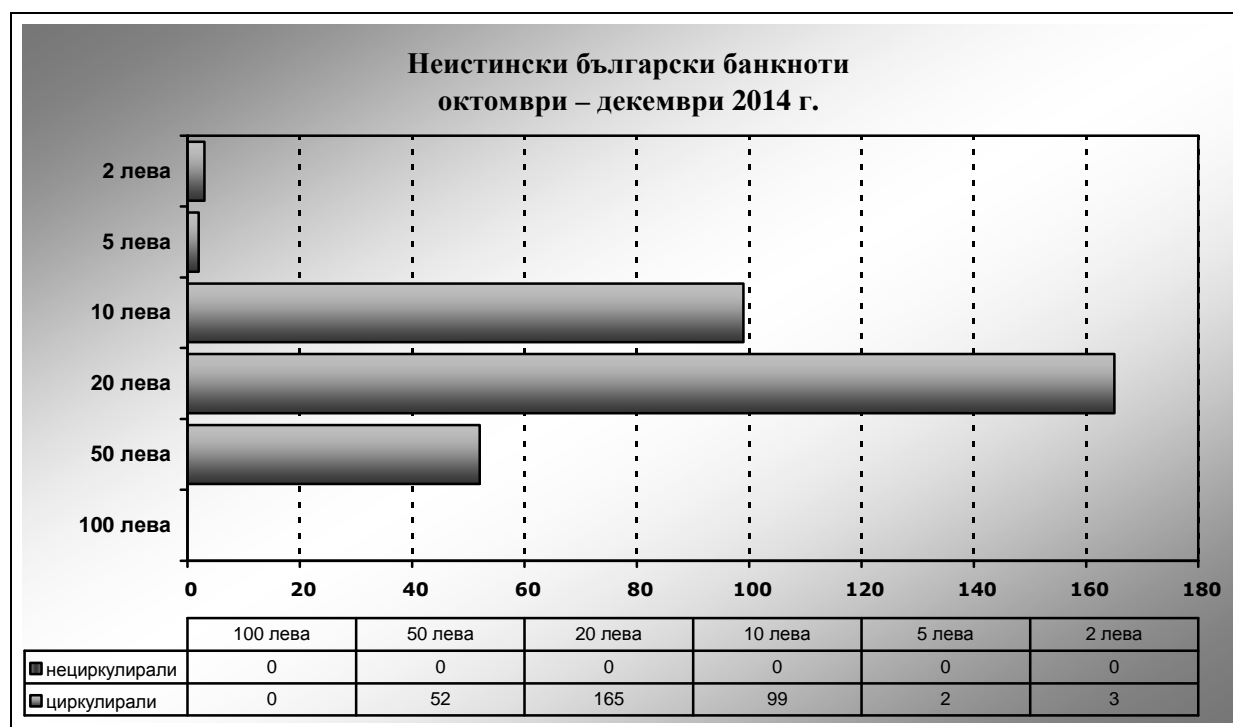
В края на декември 2014 г. с най-голям дял по отношение на брой монети в обращение е монетата от 1 стотинка – 30.27%, като запазва дела си от края на предходната 2013 г. С най-малък дял е броят на разменните монети от 50 стотинки (4.86%).

За едногодишен период промените в структурата на монетите в обращение по брой като цяло следват своите дългосрочни тенденции, характеризиращи се с увеличение на дела на монетите от 1 и 2 стотинки. От 2012 година насам подобна тенденция се очерта и за монетите от 1 лев, като годишният темп на нарастване при тези монети се запазва висок през цялата 2014 г. В резултат на това дялът им в общия брой на разменните монети в обращение е нараснал, както следва: при монетите от 2 стотинки с 0.36 процентни пункта, а при монетите от 1 лев, с 0.06 процентни пункта. За едногодишен период дяловете на разменните монети от 5, 10, 20 и 50 стотинки намаляват съответно с 0.11, 0.16, 0.14 и 0.02 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През четвъртото тримесечие на 2014 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 321 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо предходното тримесечие задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти са по-малко със 169 броя, или с 34.49%.

Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на декември 2014 г. е 0.000081%, а дялът на общо задържаните през цялата 2014 г. неистински български банкноти от броя на банкнотите в обращение в края на 2014 г. е 0.000723%.



От общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2014 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лева (51.40%), с относителен дял от 0.000129%, спрямо общия брой на банкнотите от тази купюра в обращение в края на 2014 г. Дяловете на неистинските банкноти от купюри 10 и 50 лева са съответно 30.84% и 16.20% от общо задържаните неистински банкноти през четвъртото тримесечие, а тези от 2 и 5 лева са 5 броя, с общ дял от 1.56% от всички задържани през разглеждания период неистински банкноти. През четвъртото тримесечие в НЦА не са регистрирани неистински банкноти от купюра 100 лева.

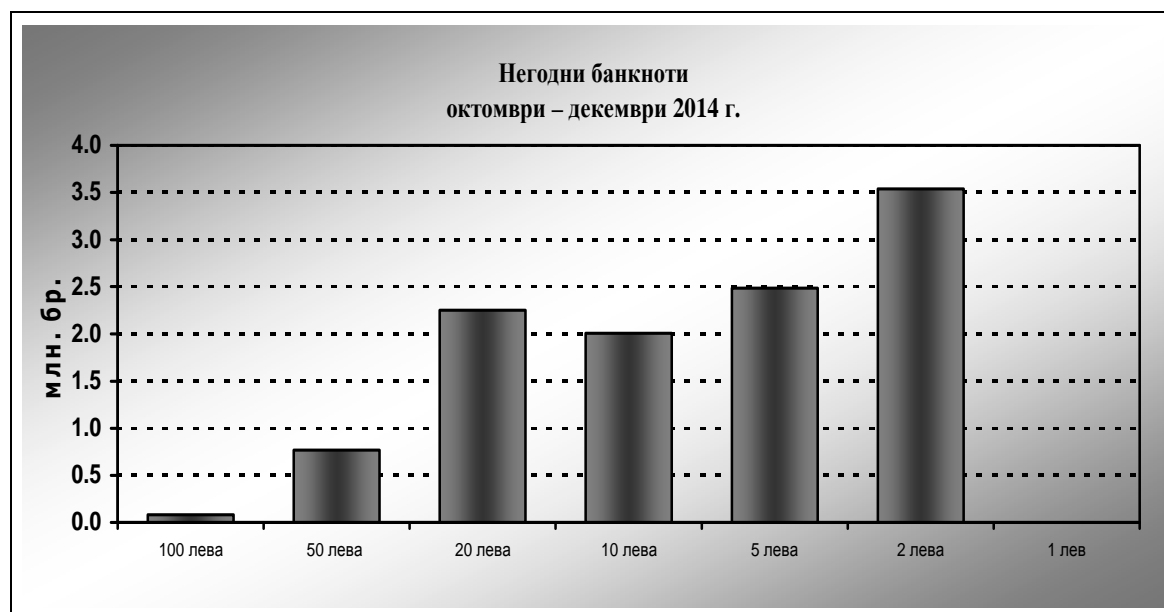
В периода октомври – декември 2014 г. бяха регистрирани и задържани общо 1071 бр. неистински български разменни монети, от които 917 броя от 1 лев и 154 броя от 50 стотинки.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2014 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 409 броя евро, 188 броя щатски долари и 15 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2014 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 11.1 млн. броя банкноти. Те са с 2.5 млн. броя (18.07%) по-малко в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през третото тримесечие на 2014 г. Спрямо четвъртото тримесечие на 2013 г. отделените като негодни банкноти също са по-малко със 7.2 млн. броя, или с 39.23%.

За едногодишен период (декември 2013 г. – декември 2014 г.) отделените като негодни банкноти са 61.2 млн. броя, или с 15.9 млн. броя (20.64%) по-малко спрямо отделените през периода декември 2012 г. – декември 2013 г.



² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

При машинната обработка на банкнотите най-голям дял в общия брой банкноти, отделени като негодни, има купюрата от 2 лева (31.79%). Отделените като негодни банкноти от купюри 5, 10 и 20 лева са с дялове съответно от 22.32%, 18.05% и 20.23%. С по-малки дялове са банкнотите от купюри 100 и 50 лева, съответно 0.73% и 6.89%.

През четвъртото тримесечие на 2014 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни са отделени 335.9 хил. бр. Спрямо същия период на предходната година техният брой нараства с 2.5 хиляди, или с 0.74%. Общият брой на отделените през четвъртото тримесечие на 2014 г. като негодни за паричното обращение разменни монети са с 86.4 хиляди, или с 34.63% повече в сравнение с отделените през предходното тримесечие.

